

Major M i r o s l a v Š í p e k:

Výchova poddůstojníků polního dělostřelectva.

Zkrácení presenční služby na pouhých 14 měsíců dalo nové podněty, směřující k rychlejšímu postupu při školení dorostu poddůstojníků ve snaze vyplniti co nejdříve mezery, vzniklé časnějším odchodem presenčně sloužícího mužstva. K tomu směřoval návrh na zavedení co největší specialisace ve výcviku poddůstojnického dorostu, podle něhož měli býti žáci poddůstojnických škol tříděni na skupiny a školeni vždy jen v jednom určitém výcvikovém odvětví podle zamýšleného zařazení, a to buď jako dělovodi, nebo patrači a ordonanční poddůstojníci, poddůstojníci pro střelbu atd.

Není pochyby o tom, že při omezení celkové výcvikové látky na pouhou látku určitého speciálního odvětví možno dosáhnouti u žáků potřebných odborných znalostí pro úkony poddůstojníka-specialisty dříve než při způsobu dosavadním. Přes to si dovolím tvrditi s naprostou jistotou, že ani při specialisaci výcviku nemůžeme vycvičiti skutečně dobré řadové

poddůstojníky dříve než v době dosavadní. Nestačí totiž k řádnému konání služby poddůstojníka jen znalost úkonů jeho speciálního zařazení, a to ještě narychlo naučená a spíše teoretická než praktická, neboť postavení poddůstojníka jako velitele svěřeného mužstva vyžaduje mnohem více znalostí rázu všeobecně vojenského, jakož i zvláštních schopností a delší průpravy k správnému a bezpečnému ovládnutí podřízených. Uvádím jen příkladem: spolehlivou znalost služebních řádů a předpisů v rozsahu pro poddůstojníka nevyhnutelném; dokonalé ovládnutí vnitřní služby u setniny; vzorné, různé vojenské chování; bezvadné ovládnutí všech potřebných úkonů a cviků při pěším výcviku a výcviku střelce, a to přesně a obratně, tedy lépe než ostatní; osvojení si určitého sebevědomého vystupování velitele před šikem; nácvik jistého, řízného způsobu v dávání poklů; postřeh chyb a vhodný postup k jejich odstranění atd.

Dále třeba se zmíniti o jízdě koňmo, povinné pro všechny poddůstojníky, již nelze ani při dosavadním trvání poddůstojnické školy v žádoucí míře nacvičiti. K tomu přistupuje ještě jízda vozmo, zapražena četa a baterie, nauka o postrojích, nauka o koni a p.

Konečně jako zvlášť důležitou podmínku zdůrazňuji naprosté ukáznění poddůstojnického dorostu, vypěstování smyslu pro vojenský pořádek a bezpodmínečné plnění povinností. Delší, a to velmi pečlivě průpravy vyžaduje výchova poddůstojníka na velitele, který by skutečně dovedl vzorný pořádek a kázeň u podřízených udržovati a jehož vliv na mužstvo by zaručoval provedení všech nařízení vždy, za všech okolností a do nejmenších podrobností.

Je třeba učiti budoucí poddůstojníky trpělivosti i vytrvalosti při zacházení s mužstvem, stejně jako na druhé straně nutno vyžadovati energické zakročení tam, kde chybí dobrá vůle. Dále je třeba vštípit poddůstojníkům vědomí odpovědnosti nejen za sebe, ale i za podřízené, což vyžaduje stálé kontroly, podle okolností i rady nebo pomoci. Naprosto spravedlivé, nezaujaté jednání s jednotlivými vojiny bez ohledu na osobní sympatie, na lepší civilní postavení, na zámožnost atd. je dalším předpokladem úspěchu.

Řádná a důkladná výchova poddůstojnického dorostu je zároven otázkou kázně v armádě, jejíž hodnota bude vždy význačnou měrou závislá na stupni zavedené a skutečně zakořeněné kázně. Nemají-li se objeviti za války v kázni svrchovaně nebezpečné trhliny, podlamující bojovou schopnost a odolnost vojenských jednotek, je třeba již v míru pracovati soustavně všemi dovolenými prostředky k zavedení a upevnění tvrdé vojenské kázně.

To třeba míti na mysli a po této stránce nutno také zlepšiti a usměrniti dosavadní způsob výchovy poddůstojníků, kteří jako silně početná a velmi důležitá složka armádního stroje musí býti v zájmu služby k utužení kázně náležitě připraveni. Bez příkladné, tuhé kázně, vštípené poddůstojnickému dorostu a dále udržované u poddůstojníků samých nebude nikdy nutné kázně u vojenských těles.

Proto by bylo záhodno poddůstojnický dorost nejen mnoho učiti a cvičiti, ale i promyšleně vychovávat v mužné, tuhé kázni na budoucí poddůstojníky vojensky zdatné, ukázněné, pořádkumilovné, energické, pří-

mé, směle a spolehlivě. Jen tak bude zaručena naprostá přesnost ve službě vnitřní, ve službě dozorčí a strážní a bude zaveden vzorný pořádek ve světnicích, stájích a uvnitř kasáren; jen tak bude dosaženo žádoucí jednotnosti v úpravě stejnokroje vojinů, zmizí různé nedbalosti ve výstroji, povrchní způsob pozdravu a pouliční kázeň se podstatně zlepší.

Za zmínku stojí a je charakteristické, že dosti často vojín s větším předběžným vzděláním a se značnými teoretickými znalostmi vojenskými zůstávají pozadu jen proto, že si těžko osvojují potřebné hodnoty vojenské, že nemají dosti energie, rázného vystupování, pohotovosti a obratnosti, že neumějí rázně velet a nařizovat a že nedovedou dobře udržovat pořádek a kázeň. Takových poddůstojníků ovšem nemůžeme k řadové službě potřebovat.

Služba poddůstojníka vyžaduje určitých vloh a schopností i delší doby k nácviku a zapracování, nehledě k tomu, že i delší odstup dorostu od ostatních spoluvojinů-nováčků jako budoucích podřízených je pro autoritu nových poddůstojníků velmi prospěšný. Ani poddůstojnické školy v trvání 5 měsíců nedávaly nám hotové poddůstojníky, poněvadž nelze všechny uvedené vojenské znalosti a vlastnosti v rychlejším tempu žákům dokonale vštípit, nemluvě o tom, že se každý ještě mnohemu musí přiučiti pod náležitým vedením v praktické službě u baterie. Proto pokládám také nynější povyšovací lhůty pro poddůstojníky za příliš krátké, aby mohly býti jakkoli zkracovány. Spíše za opak bych se přimlouval, neboť v dosavadních krátkých lhůtách lze jen stěží vychovat u zbraní několik jednotlivců na poddůstojníky tak, jak toho zájem služby vyžaduje. A povyšovat vojíny ještě ne úplně způsobilé jen proto, aby bylo dosaženo systemisovaného počtu, je naprosto nesprávné a velmi škodlivé. Jestliže však z těchto důvodů nelze v řadové službě povýšiti na poddůstojníky v předepsaných minimálních lhůtách než několik zvlášť nadaných jednotlivců, nelze také v žádném případě schváliti, aby to mužstvo, jež koná službu pohodlnější a zpravidla též mnohem snazší (v kancelářích, dílnách, skladištích, zdravotnickou službu a p.), bylo povyšováno dříve než po povýšení převážné většiny absolventů poddůstojnických škol.

Nedodržování tohoto samozřejmého a naprosto spravedlivého požadavku by bylo vždy velmi těžce pocítováno a nebylo by službě u zbraní na prospěch.

Jak vysvítá z toho, co bylo uvedeno, bylo jen stěží možno v dosavadních lhůtách dorost náležitě připravit a není možno uvažovati o dalším zkrácení průpravy dorostu na jeho odpovědné poslání, a to ani tehdy, kdyby byla zavedena specialisace, o jejíchž závažných nedostatecích a nepříjemných následcích se hned zmíním.

Specialisace v poddůstojnické škole.

V ý h o d y: Žáci jsou dříve, již při ukončení školy na své speciální zařazení lépe připraveni, poněvadž měli ve škole větší počet výcvikových hodin příslušné odborné látky. Přes to nejsou ani odborně úplně vycvičeni, poněvadž potřebují i v svém odborném školení více praktického výcviku hlavně v terénu, než jaký jim může poskytnout škola v době zimních měsíců. Kromě toho potřebují ještě času k náležitému upevnění a zažití získaných znalostí. Zkrátit trvání školy ani při zavedení specialisaci není možné, neboť k získání nezbytných vojenských a velitelských hodnot nestačí dobře ani dosavadní lhůty.

Nevýhody: 1. Specialisací výcviku v poddůstojnické škole bude-
me postaveni před velmi závažné obtíže, a to zpravidla již ve škole, neboť
se neubráníme odchodu některých žáků ze školy pro onemocnění, propu-
štění z činné služby, pro neschopnost a p. A tu se snadno přihodí, že od
jedné baterie odejdou právě frekventanti, kteří byli cvičeni pro týž spe-
ciální obor. Je pak velmi obtížné nalézt náhradu, když ostatní mužstvo
téže baterie bylo cvičeno jen v jiném speciálním výcvikovém odvětví.

2. Za války by byly obtíže v doplňování ztrát poddůstojníků u útvarů
v poli ještě podstatně větší. Neboť kde vzít okamžitou náhradu nebo
alespoň výpomoc v poli při ztrátách, jež mohou dosti pravděpodobně po-
stihnouti právě jen poddůstojníky specialisty téže kategorie (na př. dělo-
vody v postřelovaném palebném postavení a p.).

3. Z důvodů uvedených za 1 a 2 vyplývá, že by bylo třeba vésti zvlášť-
ní evidenci poddůstojníků podle jednotlivých speciálních odvětví výcvi-
ku a že by bylo třeba cvičiti větší zálohu poddůstojníků specialistů
pro každé odvětví zvlášť, poněvadž nemohu nikdy s jistotou předvídati,
v kterém odvětví budou větší ztráty. Výcvik většího počtu dorostu by
však narážel při dnešních nízkých početních stavech setnin na sotva pře-
konatelné obtíže, neboť v době trvání školy měly setniny již nyní počty
sotva dostatečné. Mimo to nebylo možno málo schopné mužstvo vyloučiti
již proto, aby byl prostě dodržen nezbytný počet žáků.

Srovnáme-li malou poměrně výhodu proti všem nevýhodám speciali-
sace, dospějeme k poznání, že naší snahou musí býti, vycvičiti poddůstoj-
nický dorost všestranně.

Návrh na organizaci poddůstojnické školy.

Nejdříve bych chtěl vytyčiti účel výcviku poddůstojníků dělostřelec-
tva, neboli chtěl bych v hlavních rysech objasnití nejdůležitější požadav-
ky, jež klademe na dobrého poddůstojníka.

Aby byl poddůstojník skutečně oporou svých velitelů, aby jim byl
nápomocen při provádění služby, zvláště vnitřní, a to až do nejmenších
podrobností, je třeba, aby byl naprosto spolehlivý, energický,
samostatný, důsledný a houževnatý, aby měl jisté, sebe-
vědomé vystoupení, aby uměl správně nařizovat a provedení roz-
kazu v každém případě uskutečnit. Toto provedení rozkazu
až do krajnosti je svrchovaně důležitým předpokladem rychlého a spo-
lehlivého velení každé jednotce, ono však vyžaduje u poddůstojníků vy-
vinutý smysl pro povinnost a umění udržeti kázeň.

To vše předpokládá, že poddůstojník sám zná každý detail služby,
a to především ty části všeobecně vojenských služebních předpisů, pak
zvláště odborného výcviku dělostřeleckého, pěšího a jezdeckého, kterých
při konání služby nezbytně potřebuje. Nezapomínejme, že poddůstojník
musí především dobře ovládati ty úkony, jejichž eventuální nedostatky
podřízené mužstvo snadno zpozoruje, aby nebylo jeho postavení otřeseno.
K těmto nezbytným předpokladům patří ještě ty vojenské vlastnosti a
znalosti, o nichž byla již řeč.

Jak tedy uspořádati výcvik poddůstojníka dělo-
střelectva co nejúčelněji? Bylo již odůvodněno, že není možno
školu zkrátiti: s celkové doby 1 měsíce u baterie a 4 měsíců ve škole ne-
lze již nic sleviti. Vycházeje z tohoto předpokladu, před-
stavuji si výcvik poddůstojnického dorostu takto:

Zahájení poddůstojnické školy jako dosud jeden měsíc po nástupu nováčků, t. j. dnem 1. prosince a ukončení dnem 1. dubna.

Dřívější zahájení školy (na př. 15./11.) by bylo jistě výhodné, kdyby velitelé setnin měli možnost do té doby správně zhodnotiti a vybrati nejlepší nováčky. Mám však za to, že v tak krátké době, kdy se beztoho v prvních dnech někteří nováčci ani k výcviku nedostanou (lékařské prohlídky, odeslání do nemocnice na zjištění, pozorování a z různých jiných příčin), byl by správný výběr obtížný. Doporučoval bych však, aby dnem 10./11. počínajíc bylo u setnin vybráno asi 15 nejschopnějších nováčků, kteří by byli předurčeni pro poddůstojnický dorost a jejich společnému výcviku by se věnovala u baterie zvýšená pozornost. Do konce listopadu by mohl velitel baterie nejslabší z nich vyloučit a jinými schopnějšími nahradit. Bylo by záhodno, aby výběr dorostu u setnin byl prováděn ze všeho mužstva (mimo systemisované nutné řemeslníky), neboť reservováním často nejschopnějších vojáků pro služby písařů, zdravotnických poddůstojníků, do zátiší a p. se značně ochuzuje hlavní a nejdůležitější náš dělostřelecký poddůstojnický dorost. Při výběru doporučuji klásti zvýšené požadavky na tělesnou zdatnost, aby nebylo třeba později žáky pro trvalé choroby vylučovat. Poddůstojníky bez pevného zdraví nemůžeme potřebovati.

Trvání školy do 1. dubna je nezbytným předpokladem, třebaže naráží na nedostatek mužstva u setnin po odchodu starého ročníku. Také při 14 měsíční presenční službě by mohly setniny jakž takž vystačiti, ale jen za toho předpokladu, že by se počet odkomandovaného mužstva mimo pluk i v pluku snížil na nejmenší míru, že by se pro vnitřní službu využilo různých řemeslníků, ordonancí, písařů, skladníků, pak kuchařů těch setnin, které nevaří (vařiti při beztoho malých stavech sloučeně) atd. Konečně by mohl velitel poddůstojnické školy koncem prosince vrátiti podle potřeby setninám po 1—2 méně schopných frekventantech. Nejprospěšnějším řešením by však bylo zvýšení počtu nováčků polních baterií alespoň o 6 mužů.

Program a účel výcviku v poddůstojnické škole.

Program uspořádáme tak, aby obsahoval především všechn výcvik, kterého mladý poddůstojník hned s počátku nutně potřebuje, a zkrátíme tu látku speciálního výcviku, kterou můžeme doplniti dodatečně.

Výcvik ve škole byl by veden jednotně, a to v tom směru, aby si všichni frekventanti osvojili především dokonale základy vojenského výcviku, zvláště však pěší a dělostřelecký výcvik, a to v plném rozsahu potřebném pro dělovoda. Tedy zevrubně Cvičební řád pro dělostřelectvo: úkony jednotlivých čísel obsluhy, zvláště všechny úkony mířiče, výcvik obsluhy u děla jako celku, úkony dělovoda a práce obsluhy v palebném postavení, a to v plném rozsahu.

Zároveň však probíráti také dělostřeleckou nauku (materiál), pak nauku o střelbě, polní službu a ostatní předměty, obsažené v rozvrhu školy v rozsahu potřebném pro poddůstojníky tak, aby po ukončení školy byli všichni žáci cvičeni na dělovody a mimo to měli i dobré základy pro poddůstojníky patrače, ordonanční poddůstojníky a poddůstojníky pro střelbu. Protože jednotlivé předměty do sebe zapadají a doplňují se (Cvičební řád a Nauka o střelbě), dosáhne se tímto způsobem ucelenějšího výcviku a určitého přehledu o celkové službě i o použití poddůstojníků u baterie.

Je přirozené, že po ukončení výcviku frekventantů ve škole (v době 4 měsíců) nemohou být absolventi školy tak dokonalí, aby neměli potřebí dalšího, hlavně praktického zdokonalování a cvičení u setnin. Je právě velmi důležité, aby absolventi byli hned po návratu k setninám řádně zachyceni, účelně zařadění a vedeni; zkrátka, aby jim byly všechny požadavky praktické služby znovu objasněny a oni byli přidrženi k přesnému provádění služby.

Stejně tomu bylo ovšem i při specialisaci v poddůstojnické škole, neboť i pak bylo nutno jejich výcvik u setnin dále doplňovati a prakticky je se službou obeznámiti.

Při jednotném výcviku v poddůstojnické škole máme však značnou výhodu v tom, že absolventi nejsou jen jednostranně školeni, nýbrž že mohou být pak u setnin podle potřeby a zpravidla i podle změněných početních stavů zařadění na ta místa, kde jich velitel setniny potřebuje.

Další zaměstnání a výcvik absolventů poddůstojnické školy by se dál na poddůstojnických místech u setnin asi takto:

Dělovodi: u baterií v zařazení dělovodů (event. podle potřeby mířičů). Látku mají v plném rozsahu zcela probránu a procvičenu již ze školy, jen je třeba ji dále znovu opakovat (procvičovat) a kde třeba zdokonalovat a výkon urychlit.

Četaři pro střelbu: Látka byla v nutném rozsahu probrána ve škole. Další rozšíření znalostí, hlavně praktický výcvik u baterie, provádí si velitel baterie sám.

Patračia ordonanční poddůstojníci: Mají látku v hlavních rysech probránu ze školy. Další doplnění výcviku, a to hlavně po stránce praktické v terénu, by se provádělo sloučeně v pluku, a to od 1. dubna do 1. června po 3 půldnech v týdnu. V tyto měsíce je počasí již daleko příhodnější než v zimě, takže je také pracovní výkon venku mnohem hodnotnější a snadnější (krýti se, plížit po zemi, pořizovat hlášení, náčrty atd.), nehledě ani k tomu, že v zimním období neovládají žáci ani dostatečně jízdu koňmo.

Poznámka. Tento výcvik byl i při specialisaci prováděn po ukončení poddůstojnické školy.

Celkem můžeme říci, že škola může dáti všem absolventům velmi dobré základy všestranného výcviku, potřebného pro poddůstojníka-dělostřelce, že však bude vždy třeba dalšího, hlavně praktického a programového propracování u setnin.

Zvláštní, tedy speciální rozvrh výcviku již ve škole má jen dorost spojovací čety. Toto mužstvo probírá dělostřelecký výcvik, nauku o střelbě a zapřaženou baterii jen v zkráceném, nezbytném rozsahu, zato však má zvláštní rozvrh ve spojovací službě. Ostatní předměty jsou pro všechno mužstvo, tedy i od spojovací čety, v poddůstojnické škole společné.

Rozvrh látky v poddůstojnické škole.

Služební předpisy:

Rozsah látky ze služebních předpisů zahrnuje všechny stati, jež poddůstojník potřebuje k své službě a k porozumění ji. Látku třeba podávati způsobem jednoduchým, naprosto srozumitelným, a to nejlépe na příkladech. Učení z paměti nutno zavrhnouti.

Zvláštní pozornost věnujeme vybraným statím z A—I—1 a z A—I—2. V obou případech je prospěšné použití „Sbírky praktických příkladů k Služebnímu řádu“ a pak nacvičiti strážní službu prakticky.

Pěší výcvik.

Je podstatnou složkou výcviku a třeba mu věnovati průměrně prvních 6 neděl 8 hod., později 4—6 hod. týdně.

Zprvu provádíme výcvik jednotlivce, aby si žáci především osvojili obratnost, přesnost, rychlost a ráznost.

Při výcviku v družstvu a četě hledíme doplniti praktický výcvik a dosíci souladné a jednotné spolupráce, abychom dosáhli co nejlepší výkonnosti.

S počátku, dokud vojíni nemají přesného držení těla a neprojevují dosti obratnosti v pohybech, cvičíme beze zbraně. Teprve po odstranění všech závad v postoji i v pohybech započneme výcvik se zbraní.

Nedoporučuji nikdy rychlý, dokonce ukvapený postup při výcviku jednotlivce.

Počáteční úspěchy v sevřených tvarech jsou pak jen zdánlivé a znemožňují pozdější zdokonalení společného výcviku v sevřených tvarech čety a baterie.

Bez dokonalého výcviku jednotlivců není také nikdy dokonalého výcviku v četě (baterii), což každý odborník ihned postřehne. (Nestejný postoj, různý předklon, nesprávné držení a vytočení ramen, znemožňující přesné vyřízení atd. atd.)

Při pořadových svičcích, která jsou vydatným prostředkem k vyvíjení a utužení kázně, nutno bez výjimky vyžadovati jen naprosto přesný postoj a dokonalé výkony. K tomu by mělo býti přihlíženo hned při prvním výcviku po nástupu nováčků. Doporučuji proto také vsunutí občas pěší pořadová cvičení mezi jiný výcvik, na př. dělostřelecký.

Když jsou žáci v pěším výcviku dostatečně zběhlí, začneme je cvičiti na velitele. Nejprve provádíme výcvik žáků v správném dávání povelů, t. j. výcvik hlasu bez mužstva, aby žák měl soustředěnu veškeru pozornost jen na jasný, výrazný a správně stupňovaný povel. Pak jej cvičíme v zásadách chování velitele před šikem a teprve pak mu svěříme družstvo. Je přirozené, že pracuje stále jen pod dozorem cvičitele, který postupuje velmi pomalu, vytýká chyby žáka-velitele a chyby cvičenců, které mladý cvičitel nepostřehne.

Další nutností, podporující pěší výcvik, je vyžadování správného provedení při všech nástupech k různým jiným cvičením, při pochodech mužstva v sevřených tvarech k zaměstnání (k dělostřeleckému výcviku, do stájí a p.). Samo sebou se rozumí, že nutno pamatovati při všech těchto úkonech na spolehlivý dozor.

K pěšimu výcviku patří též výcvik ve střelbě z pušky, prováděný podle P-III-1. Průpravné cviky možno prováděti po skupinkách, zatím co ostatní jsou jinak zaměstnání. Řádná průprava přinese vždy při střelbě na střelnici velmi dobré výsledky.

Dělostřelecký výcvik, jako jeden z nejdůležitějších a základních požadavků výcviku třeba probírat zevrubně se všemi žáky, a to v plném rozsahu.

V prosinci a lednu třeba dělostřeleckému výcviku věnovati průměrně týdně 14 hod., v únoru a březnu 10 hod. týdně. Velmi účelné jest, když má škola k dispozici 12 děl — nebo ještě stojany na zaměřovače pro práci na chodbách anebo v učebně, takže žáci mají dosti možností u děla prakticky cvičiti a v úkonech se střídati. K usnadnění výcviku je žádoucí, aby

žáci měli možnost nejprve u děla a miřidel vše postupně klidně si prohlédnout, ohmatat a vyzkoušet, jaký účel která součástka má, vše pod dozorem a po předchozím srozumitelném výkladu, a nevyžadovat od nich s počátku názvy — vyjímajíc názvy pro výklad nejnútnejší.

Při výkladu jednotlivých úkonů u děla třeba vždy zdůrazniti účel prováděného úkonu, zdůrazniti přesnost a rychlost provedení. K snadnějšímu zapamatování je třeba nejen co nejjednoduššího výkladu, ale je třeba také vysvětliti, proč se ten neb onen úkon tak a ne jinak provádí. Zvláště při poměrně složitějších úkonech miříče je značnou pomůckou pro trvalé zapamatování, když rozebereme a vysvětlíme podstatu úkonu.

Abych uvedl krátký příklad:

Mužstvo zná již přímé míření. Mým úkolem je naučiti mužstvo měření přestřelnosti. Při vysvětlování si počínáme takto:

Postavíme miřidla normálně a provedeme přímé míření na vrchol krytu právě tak, jako by byl cíl na vrcholu krytu. Jestliže dálku ke krytu zvětšíme o 200 m, je přirozené, že dostaneme větší elevaci a že dráha letu půjde přes kryt.

Tedy až do elevování hlavně střelcem (urovnání ukazováčků) je práce miříče a střelce zcela obdobná jako u přímého míření. Nově pak přistupuje jen vyloučení polohového úhlu krytu a jeho přenesení na dálku (urovnáme polohovým šroubem polohovou libelu — tím se ukazováčky rozejdou — a pak urovnáme ukazováčky dálkovým šroubem).

Podobně třeba vysvětlovat i ostatní úkony. Š počátku je to někdy obtížnější, neboť převážná většina žáků je zvyklá učiti se nazpaměť, ale třeba uvážiti, že se věci nazpaměť naučené brzy zapomínají a také snadno spletou (mimo to nemá žák rozumovou kontrolu postupu a také si nedovede pomoci). Mějme na paměti, že neučíme své podřízené pro zkoušky, ale že je třeba, aby si látku během presenční služby tak osvojili a do ní se vžili, aby se jim i po letech v mysli vybavila. Přehledným vysvětlováním a srovnáváním jednotlivých obdobných úkonů značně usnadníme pochopení a naučení látky.

Dále je nutno, abychom dodržovali postup podle Cvičebního řádu. Není na př. správné vycházeti vždy z normálních miřidel i u těch úkonů, kde stačí jen určité prvky postavit normálně, stejně jako třeba věděti, kdy třeba urovnávat přesně libely atd. Tím se práce obsluhy značně zrychlí. I zde ovšem může cvičitel názorně u miřidel ukázat a objasnit, proč to neb ono je nebo není třeba stavěti.

K lepšímu porozumění práce u zaměřovače přispěje postupně objasnění otázek asi následujícího druhu, při čemž vhodný jednoduchý náčrt hlavně ukázka na miřidlech samých je nezbytná.

Na příklad: Z čeho se skládá elevace (elevační úhel). — Čemu odpovídá úhel záměrný. — Co je úhel polohový. — Kde stavíme na zaměřovací úhel záměrný. — Jak a kde stavíme úhel polohový. — Kterým otáčením měníme vzájemnou polohu ukazováčků. — Co má tedy vliv na elevaci hlavně. — Proč musí býti u přímého míření napřed postavena miřidla normálně. — Při kterých úkonech vůbec musí býti miřidla postavena normálně a proč — atd.

Je přirozené, že i přes intensivní práci ve škole, jež trvá tak krátký čas při značném rozsahu látky, bude třeba, aby u setnin bylo dále opakováno, při čemž by vhodným vodítkem byly přednášky z poddůstojnické školy, jež v souhrnu obsahují celou potřebnou látku.

Dělostřelecká nauka nedělá žákům obtíží; mnozí projevují zvláštní sklon k odříkávání nazpaměť. Třeba klásti hlavní důraz na účel jednotlivých součástí a aby dovedli prakticky materiál rozebrati a konservovati. Čištění a konservování děl probíráme za přítomnosti dělostřeleckých mistrů oddílů a cvičitelů tak, aby každý znal, co je třeba přezkoušet, namazat a ošetřit před pochodem — nač dohlížet během pochodu a jak ošetřit materiál po ukončení pochodu. — Pak ošetřování při ostré střelbě a po ní.

Nauka o střelbě. Zásadou je naučiti frekventanty spolehlivě všechny základy, potřebné zvláště pro poddůstojníka pro střelbu. Místo různých definic žádáme výklad vlastními slovy, někdy pomůže náčrt nebo představa stupnic zaměřovače. Žáky nutno cvičit v základech čtení a používání střeleckých tabulek.

Při výkladu navazujeme na různé úkony Cvičebního řádu, ježto obě látky spolu souvisí (podstata měření přestřelnosti u děla a zjišťování přestřelnosti patračí v terénu atd.).

Při probírání optických přístrojů hledíme více na správné používání (doprava, postavení, upravení, způsob používání), než na detailní pojmenování.

Polní služba se probírá podle přednášek tak, že žáci mají dobrý názorný základ pro další praktické školení v terénu, jak se o tom zmiňují vpředu. V zimních měsících lze prakticky poměrně málo pracovat.

Nauka o terénu se probírá podle přednášek a cvičí prakticky v terénu (čtení mapy). Další praktické školení, zdokonalování proberou žáci při cvičeních v terénu.

Organisace armády a branný zákon. Z organisace třeba probrati dělostřelectvo divise zevrubně, aby každý měl přehled o složení, vyzbrojení a charakteristických vlastnostech materiálu a o způsobu jeho použití — ostatní dělostřelectvo přehledně. Pěchota: zevrubně. Ostatní zbraně přehledně. Služby jen v hlavních rysech. — Divise.

Z branného zákona se probírá jen stručný výtah, jen to, co potřebuje poddůstojník znáti.

Jízda koňmo. Jízďárny dorostu denně mimo čtvrtky, a to: $\frac{1}{2}$ hod. sedláni, 50 minut jízďárna a $\frac{1}{2}$ hod. ošetřování koní. Doporučují, aby každý velitel baterie cvičil svůj dorost sám; bude mít větší zájem a pozná své budoucí poddůstojníky. Práce na otevřených jízďárnách v době mrazů a nepohody je hodně problematičtá. Nehledě k tomu, že žáci-jezdci mrznou, nelze někdy na tvrdé kluzké půdě jízďáren pracovati.

Nauka o postrojích se probírá ve skupinách po bateriích jednotlivými učiteli jízdy. Větší zřetel než na názvosloví třeba obracet na správné sedláni a přizpůsobování postrojů — pak na balení polního výstroje.

Výcvik v zapřažené poločetě (baterii) se probírá v druhé polovině trvání školy tak, aby žáci poznali svou službu a své povinnosti při velení poločetě (kdy a co prohlížet před pochodem, nač dohlédnout za pochodu atd.), aby se naučili sebevědomému velení poločetě při formálních i při bojových cvičeních baterie. Pokračováno v tomto výcviku bude u setnin v jarním období.

Spojovací služba. Pro všechny žáky společný výcvik celkem asi 14 hodin. Mimo to denně — neb ob den 20 minut čtení podle sluchu. Po ukončení školy týdně 1 odpoledne praktický výcvik u spojovací čety až do konce května. Poddůstojnický dorost spojovací čety má svůj speciální výcvik ve spojovací službě.

Ochrana proti bojovým plynům se probere v průběhu prvních 2 měsíců (asi 1 hod. týdně), aby každý znal povšechně vlastnosti a účinky používaných bojových plynů a naučil se příkazům opatrnosti a způsobu ochrany lidí a koní. Praktickému výcviku v plynové masce a v plynové komoře nutno věnovati potřebný čas.

Ruční zbraně. Puška se probere zevrubně. Hlavně se přihlíží k čištění, ošetřování (konservování) a rozbírání těch součástí, které smí vojn rozbírati. Dále poukážeme na možné závady a způsob jich odstranění. Mimo to třeba probrati pistoli a ruční granáty, při čemž zbytečné názvosloví vynecháme.

Na u k a o k o n i. Většina hodin se věnuje praktickému školení v zacházení s koněm, ve zvedání nohou, v prohlídce kování atd. — v dávání nábojek — ošetřování při náhlých nehodách (onemocnění) a p. Dále zdůrazníme podmínky pro správné ustájení, rozumné používání pro službu (práci), podmínky pro krmení a dostatečné napájení a pro řádné ošetřování koní.

M r a v n í v ý c h o v a. Mimo přednášky osvětové použijeme i vhodných příležitostí mezi výcvikem — školou — k poučení mužstva a k povzbuzení jeho smyslu pro čestnost, přímé jednání a pro pracovitost. Je dobře jedenkrát za 14 dní nebo za měsíc shromáždit mužstvo ke služební škole, kde se velitel zmíní o všech důležitějších poznatcích, o chodu služby z poslední doby, kde vytkne vše, co se mu nelíbilo, a pochválí to, co bylo správné. Při tom třeba zvláště zdůrazniti prohrěšky závažnějšího rázu a důtklivě poučiti mužstvo, aby se zamezily podobné nesprávnosti. Je třeba dobře rozlišit a odstupňovati poklesky podle jejich závažnosti s vojenského hlediska. Tím se mužstvo učí správnému nazírání na vojenské hodnocení různých poklesků a provinění.

T ě l e s n á v ý c h o v a. Ranní tělocvik provádíme podle zásad tělovýchovného kursu na kasárenském dvoře. Zvláštní odpůldny tělesné výchově věnovati nelze pro nedostatek času.

Z d r a v o v ě d a. Mimo přednášky z oboru zdravotvědy, pro celý pluk společné, poučí šéflékař mužstvo povšechně, ale krátce o zásadách zdravotvědy. — Víc pro nedostatek času dělati nelze.

V o j e n s k á k o r e s p o n d e n c e a h o s p o d á ř s k á s l u ž b a. Omezíme pro nedostatek času na nejnutnější míru (celkem 2 hod.).

Ke konci pojednání o výchově poddůstojníků dělostřelectva připojují ještě „Rozvrh výcvikových hodin“, obsahující přibližné počty hodin, jež možno jednotlivým předmětům věnovati.

Pro úplnost poznamenávám, že se zásady a pokyny všeobecného rázu, v článku uvedené jako nezbytné předpoklady promyšlené výchovy poddůstojníků (na př. kázeň, vojenská zdatnost a p.), týkají v plném rozsahu též ostatních zbraní a služeb.

Konečně ještě podotýkám, že jsem naznačený program výcviku v poddůstojnické škole prakticky přezkoušel a že se úplně osvědčil.

Rozvrh výcvikových hodin poddůstojnické školy lehkého dělostřeleckého pluku.

Předmět	Počet hodin	Poznámka
Služební předpisy	30	
Organisace a branný zákon	10	
Cvičební řád a dělostřelecká nauka	210	
Nauka o střelbě a pozorování	50	
Polní služba, úprava terénu a zastírání	38	Další doplnění výcviku, a to hlavně po stránce praktické v terénu, se provádí pro patrače a ordonanční poddůstojníky po ukončení školy sloučeně v pluku 6 neděl, a to 3 půldny v týdnu. V tu dobu je již počasí příhodnější a pracovní výkon venku mnohem snazší a hodnotnější.
Nauka o terénu	25	
Styk a spojení	14	Pro všechny žáky společný výcvik. Mimo to čtyřikrát v týdnu 20 minut čtení podle sluchu. Poddůstojnický dorost spojovací čtyř má svůj speciální výcvik ve spojovací službě na újmu dělostřeleckého výcviku, nauky o střelbě a zapřažené baterie, jež probírá jen v nezbytném rozsahu. Další výcvik ve spojovací službě prakticky pro všechno mužstvo po ukončení školy 1 odpoledne v týdnu — po 6 neděl.
Ochrana proti bojovým plynům	10	
Jízda koňmo a vozmo		Denně mimo čtvrtky ½ hod. sedláni, 50 minut jízdařna a ½ hod. výcvik v ošetřování koní.
Nauka o postrojích		Asi 12 hod., probírá se občas místo ošetřování koní, jež provedou jízdní.
Nauka o koni	8	
Výcvik v zapřažené poločetě	16	
Nauka o ručních zbraních	8	
Kulometný výcvik	6	
Pěší výcvik — průprava na výcvik střelce z pušky a ostrá střelba z pušek	110	
Mravní výchova	4	Občas při různých příležitostech kratší přednáška — poučení.
Tělesná výchova		Ranní tělocvik — mimo dny, kdy příprava k zaměstnání vyžaduje delší doby (v stáji před výcvikem zapřažené poločety).
Zdravověda	2	
Hospodářská služba	2	
Celkem	543	výcvikových hodin, kromě toho jízda koňmo a nauka o postrojích, jak shora uvedeno.